UNRRA's første rådsmøte ble holdt i Atlantic City i nov.1943. Den 2o/9 ble det andre rådsmøte åpnet i Montreal. Der var tilstede flere hundre representanter for de 44 allierte nasjoner. Direktør Lehman som nå vil gjøre sitt første besøk i de befridde områder i Europa, uttalte at fienden har fart enn mer hensynsløst fram enn en hadde forestilt seg "UNRRA's oppgave," sa han "er å skape en konstruktiv fred. Industri og jordbruk må settes igang igjen, men først og fremst må millioner av deporterte og krigsfanger bringes tilbake til sine hjemsteder.

*

I Washington er Syrias og Libanons uavhengighet anerkjent. Samtidig utnevntes USA's første sendemann der. "Det er et nytt uttrykk for prinsippene i Atlanterhavsavtalen," uttalte formannen i senatets utenrikskomite.

*

President Roosevelt har i et brev til utenriksminister Hull framhevet at der bør holdes et øye med de internasjonale karteller og at disse bør bekjempes. Denne mistilliten til monopoler er typisk for amerikanerne både konservative og radikale, så Roosevelt mener derfor at han gir uttrykk for folkemeningen. Kartellet har en hemmende virkning og hindrer fritt varebytte. Men en må ikke forveksle private karteller og avtaler med regjeringsavtaler som har det offentliges interesse for øyet, fremhodt presidenten.

*

I USA er det dannet en internasjonal organisasjon til utnytting av forskningsresultater på jordbruksområdet. 44 av de forente nasjoner er tilsluttet organisasjonen. Organisasjonen skal ikke som UNRRA hjelpe direkte til med gjenoppbygningsarbeidet etter krigen. Dens oppgave er vesentlig av rådgivende art, idet den skal spre opplysning om resultater av den vitenskapelige forskning vedrørende jordbruket. 7o% av jordens befolkning er beskjeftiget med matvareproduksjonen, så det burde bli nok til alle.

*

Etter befrielsen av Brüssel har pres

Som et ledd i bestrebelsene for å spare bensin og olje, har man i Berlin funnet på en ny metode som kommer til å bli anvendt i alle større tyske byer. De store lastebiler som distribuerer levnedsmidler og brensel vil h retter bli koblet til trikkene og trekkes av dem. Derved regner man å spare 6o.ooo liter bensin pr. måned. Også på stutdelingen kommer til å skje ved hjelp av sporveiene.

*

Et tysk regimen tshøykvarter som bl e satt inn ved fronten ved 11-tiden en kveld for å fylle de huller som oppsto ved de mange deserteringer, overgav seg til briterne neste dag kl.14. "Det er best at de tyskere som akter å desertere, tar med seg et stykke stemplet papir med nøyaktig tidsangivelse, om vi skal kunnetro på at den rekorden kan slåes, sa en britisk offiser da han kommenterte hendelsen.

*

Om inntagelsen av Cherbourg opplyses det nå at det var den franske motstandsbevegelsen som muliggjorde den hurtige erobring. Tre amr. offiserer ble natten til 23.juni (Ch. falt den 27.) ført gjennem de tyske linjer av franske partisaner. De oppsøkte en tidligere major som i 4 år hadde "samarbeidet" men tyskerne som betongentreprenør og hadde konstruert nesten hele befestningssystemet i Cherbourg. Han gav dem et stort kart hvor han hadde markert antallet kanoner, deres størrelse, alle detaljer om bunkers og fortene ved havnen osv. De tre amr. vendte tilbake til hovedkvarteret og deretter ble stormingen av byen innledet.

*

New York Times opplyser at Hellas vil framkomme med territorielle krav når landet er befridd. Det første krav gjelder de italienske Tolvøyene, og på tyrkisk hold skal man ikke ha noe imot de greske krav. Tyrkerne vil imidlertid gjøre krav på visse mindre øyer.

*

sen oppfordret befolkningen til å slutte med svartebørs, og produsentene til å innlevere sine produkter igjen. Desuten oppfordres til at befolkningen skal overlate tal myndighetene å ta se av gislingene.

*

Frihet og Fred

Nr.6. Motto: Tenk selv! 1944.

La dem trampe hver vilje til glød,
la dem reise hver evne til strid,
la dem mette sitt liv av vår nød,
for det kommer, det kommer en tid!
Under fanene modig og tett
i den våknende fremtidssols skjær,
kamerater, så mange vi er,
for vårt jordliv, dets frihet og rett!
Nils Collett Vogt.

*

NOEN BEMERKNINGER OM VALGORDNINGEN VED STORTINGSVALG.

I et demokratisk samfunn er det av stor betydning at folkerepresentasjonen (Stortinget) gir et mest mulig forholdsmessig bilde av folket, at de forskjellige grupper innen folket er representert i forhold til sin styrke. Det ideelle ville være at de enkelte landsdeler, de enkelte politiske partier, de forskjellige yrkesgrupper, o.s.v. var forholdsmessig representert, at det ble adgang for kvinner til i større utstrekning å oppnå valg.

ner i landet har det siden 1814 vært sørget for en noenlunde forholdsmessig representasjon fra de forskjellige landsdeler. Eidsvollsmennene var redde for at byene kunne få en for sterk innflytelse og vedtok "Bondeparagraffen" som bestemte at forholdet mellem byer og landdistriktene skulle være som 1:2. Denne bestemmelse har til inn i dette århundre igrunnen gitt byene en for sterk representasjon idet det ikke er så mange år siden byene hadde en folkemengde som er ca.1/3 av landets befolkning. For landdistriktenes vedkommende har valgene vært foretatt fylkesvis, og for byenes vedkommende har hver by valgt sin representant eller representanter. Etter den gjeldende ordning velger byene bortsett fra Oslo og Bergen sine representanter gruppevis.

Helt forholdsmessig er de forskjellige landsdeler ikke representert, idet den ujevne befolkningstetthet har bevirket at de mindre tett befolkede distrikter har måttet få en forholdsvis sterkere representasjon for at hvert enkelt fylke eller bygruppe ikke skal få bare en eller to representanter. Ujevnheten gjør seg særlig gjeldende for byene. Oslo som har 1o% av landets befolkning, har bare 7 representanter, mens det skulle hatt 15. Av landdistriktene er f.eks. Akershus sterkt underrepresentert mens Finmark er overrepresentert.

Hensikten med distriktsrepresentasjonen er at nasjonalforsamlingen skal tilføres den størst mulige sum av kjennskap til de stedlige forhold rundt i landet og de interesser som er knyttet til de enkelte distrikter.

Når det gjelder kravet om at de forskjellige partier skal være mest mulig forholdsmessig representert, er dette i en viss utstrekning sørget for ved at det i de forskjellige valgdistriktene velges flere representanter som fordeles på partiene i forhold til deres stemmetall. Itidligere tider da partieneikke spilte den rolle som nå, var deten grei ordning med flertallsvalg, og den gang det bare var to partier, var en slik ordning heller ikke så urimelig, idet det skulle meget til at et parti som ikke var i flertall i folket kunne få flertall på Stortinget. Noe som kunne hendt, var imidlertid at et parti som hadde et knapt flertall i folket kunne få grunnlovsflertall på Stortinget og kunne forandret Grunnloven.

Ettersom det utviklet seg slik at det ble flere partier, ble forholdstallsvalg en selvfølge. Imidlertid har ikke vår valgordning klart å tilfredsstille kravet om en forholdsmessig partirepresentasjon, slik at enkelte partier har vært overrepresentert og andre underrepresentert, og det var ved et valg meget nær at et parti som ikke hadde flertall i folket, fikk flertall i Stortinget. Grunnen til dette ligger i distriktsvalgene og i at representasjonen fra de forskjellige distrikter ikke er jevn. De partier som har størst tilslutning i de overrepresenterte distrikter vil lett bli overrepresentert. For å bøte noe på dette forhold er det gitt adgang for partiene til å slutt listeforbund i de enkelte distrikter, men dette har ikke hatt noen større virkning.

Når det gjelder kravet om at de forskjellige yrker skal være representert i en viss utstrekning for at Stortinget på denne måte kan tilføres en størst mulig sum av faglig dyktighet, lar dette seg vanskelig skje med den nåværende valgordning, og heller ikke vil en økt representasjon av kvinner lett kunne gjennemføres. Når forholdene er slik, skyldes det ikke mangel på god vilje hos de forskjellige partier til å få en allsidig representasjon, men det henger igjen sammen med distriktsrepresentasjonen. Når listen skal stilles i det enkelte distrikt, må partiet ta forskjellige hensyn for å sikre tilslutning fra velgerne. De må da først passe på at de forskjellige strøk innen distriktet blir representert, og må ihvertfall på de første plasser stille menn som har tilknytning til hovednæringen i distriktet eller til den befolkningsgruppe hvor partiet har sin tilslutning. På den måten vil de første og noenlunde sikre plasser være mer eller mindre bunnet, og på de øvrige plasser plaseres valgagnen i form av en kvinne, en prest o.s.v.

Når hovedvekten ved fordelingen av representanter er lagt på distriktsfordelingen, og det meden uvesentlig unntagelse ikke er adgang til å stille annet enn folk bosatt i distriktet, vil representantene også legge altfor stor vekt på at de representerer distriktet og ikke hele folket. Før i tiden da forbindelsen mellem de enkelte landsdeler ikke var så intim som nå, og hvor folk var mer fastboende enn nå, kunne dette ha sin berettigelse, men nå er det blitt en alvorlig hindring for å få et allsidig sammensatt Storting hvor landets beste menn og kvinner kan møte som representanter, samtidig som det er en hindring for at kravet til en forholdsmessig representasjon av partiene kan sikres.

Det er to måter hvorved denne feil ved vår valgordning kan avhjelpes. Den ene er å gjøre hele landet til en valgkrets, den annen er å opprettholde distriktsrepresentasjon for en del av representantenes vedkommende, f.eks. 100, og la de øvrige 50 velges under ett . Disse 50 fordeles mellem partiene i forhold til deres samlede stemmeantall.

Ordningen med en valgkrets er ikke heldig,idet distriktshensynene da ville bli avgjørende når de enkelte partier skulle sette opp sine lister.

Den annen ordning hvis tekniske betegnelse er:"Distriktsvis forholdstallsvalg ned tilleggsmandater", byr på en rekke fordeler.

1. Hensynet til en allsidig geografisk representasjon ivaretas.
2. Partiene blir alle fullt ut representert i forhold til sin styrke.
3. Partiene får anledning til å la seg representere ved sine dyktigste folk uten hensyn til deres bosted.
4. En allsidigere representasjon av de forskjellige yrker og øket fagkunnskap.

5. Sterkere representasjon av kvinner.

Helt naturlig vil representantene på Rikslisten i stor utstrekning være bosatt i de sentrale deler av landet, men de vil ikke føle seg som distriktsrepresentanter for den by de bor i. F.eks. de faglige organisasjoner som har sitt sete i Oslo og har sine folk boende der, vil kunne få disse inn som representanter uten at disse vil føle seg som Osloorepresentanter. Likeledes vil en nordlending som etter mange års [illegible]-ste nordpå har fått et embete i Syd-Norge, sikkert være Nord-Norge en god representant.

Er ikke dette en av de reformer som vil være en fordel for oss når det gjelder å bygge ut og bevare et demokratisk samfunn? Er det ikke en av de reformer som er nødvendig for at ikke manglene ved et dårlig demokratisk samfunn skal bli så framtredende at ankene mot denne samfunnsform kan få grobunn i folket?

FRA VERDENS PRESSEN

MERE ETTERKRIGSDEBATT.

Det er i England utgitt en brosjyre om gjenoppbyggingen, ved det Britiske Industrielle Forbund (Federation of British Industries). Rapporten ble vedtatt av de 182 fagforeningene i forbundet, så vel som av forbundsrådet. Vi gjengir et par punkter:

Et av grunnkravene er at kjøpekraften må styrkes verden over. Før krigen var det et misforhold mellem kjøpekraften i land som produserte råmaterialer og matvarer på den ene siden og land som solgte ferdiglagede varer på den andre siden. Produsenten av råvarer fant at verdien av hans råvarer sank når de ble målt med verdien av de ferdige industriprodukter som han ønsket å få i bytte for sine varer. Dette forholdet var i første omgang behagelig for produsenten av ferdiglagede varer, men i annen runde var det skadelig for ham, da det resulterte i arbeidsløshet og minsket kjøpekraft hos kundene hans. Dessuten tok land som hovedsakelig produserte råmaterialer og matvarer, til å bygge opp sin egen industri; og dette på sin side gjorde at industrielle land begynte å ta bedre hånd om sitt eget jordbruk. Selvbergingspolitikk og isolasjonisme nådde et høydepunkt.

Det er absolutt nødvebdig å oppnå balanse på dette området. En kunne få det hvis industrilandene fant seg i en lavere levestandard, dvs. at de solgte varene sine billigere, noe som igjen vil si at de ville få mindre råvarer igjen for dem enn de før pleide. Men et slikt skritt ville neppe føre til almminnelig trivlsel verden over. Problemet kunne på den annen side også løses ved en drastisk nedskjæring i produksjonen av råmaterialer, så rpisen på dem ville stige. En slik kunstig mangel på råvarer er vel et lite sundt grunnlag å bygge en verdens trivsel på. Det synes som om løsningen må ligge et sted mellem de to ytterlighetene. En aldri så liten hevning av levestandarden i land som Kina og de Britiske kolonione og andre land ville dessuten utøve en betydelig innvirkning på verdensøkonomien. Det dreier seg her om ikke mindre enn 1/3 av verdens befolkning.

Brosjyren behandler også fagforeningenes oppgaver og setter opp følgende mål for dem:

Å hjelpe fram industrien ved utveksling av statistikk; standardisering av metoder; utveksling av arbeidsmetoder; sentralisering av eksperimentelle undersøkelser og forskning; teknisk og handelsmessig utdannelse; standardisering av fabrikkutstyr og av varene; spesialisering; felles avertering; sentralisering og kontroll av alt salg; avgrensning av territorium for å påse at ordrer blir plasert på de stedene som geografisk sett er best skikket til å utføre dem; og kontroll av de nødvendige råstoffmidler.

En annen, meget viktig funksjon som fagforeningene utfyller, er at de danner en organisert basis for forhandlinger om internasjonale handelsoverenskomster med henblikk på å eliminere uøkonomisk konkurranse og få istand en organisert verdenshandel.

Under omtalen av eskportproblemene slåes det fast at det må diskuteres grundig i hvor stor utstrekning det vil bli nødvendig for industrigrener å handle som en enhet på eksportmarkedet i stedet for å la hvert firma operere på egen hånd, ofte i skarp og uøkonomisk konkurranse med andre britiske firmaer. Men enhver plan for internasjonal handel vil bli skiplet, hvis ikke finanspolitikken først og fremst tar hensyn til behovene til industrien og handelen. Stadige og voldsomme endringer i kursene må for enhver pris unngås. Prisene må stabiliseres og produksjonenbalanseres både innen hjemmemarkedet og i den internasjonale vareutveksling.

OVERSIKT OVER LUFTKRIGEN

(Fra Daily Telegraph)

Allerede tidlig i 1942 begynte økningen av nattbombingen over Tyskland å plage den tyske overkommando. Göring hadde skrytt av at das Reich aldri ville bli bombet, men nu var det i legere tid blitt bombet av RAF og amerikanerne både dag og natt, og det til tross for at tyskerne selv hadde erfart at der fantes et effektivt middel mot bombeangrep. For tyskerne hadde selv forsøkt dagbombing over England og var blitt jaget bort fra engelsk territorium av RAF. Kampfly var svaret på bombeangrep, og med tysk logikk og grundighet gikk de igang med å fabrikere en stadig større strøm av kampfly. Denne strømmen skulle etter planen stadig økes inntil den ved april 1944 skulle ha nådd den 4-dobbelte styrke. For å beskytte denne flyproduksjonen mot ødeleggelse ved flyangrep, ble fabrikkene plasert langt fra hverandre. En bør merke seg at tyskernes plan fikk en god start før de alliertes ble satt i verk. For de allierte var ikke sterke nok før april 1943 til å begynne angrepene på den tyske flyproduksjonen, angrep som gjaldt tyskernes skjuleteknikk måtte foregå i fullt dagslys. De allierte stilderte problemet i lengre tid før de skred til aksjon, og i mellemtiden trenet RAF sag opp i presisjonsbombing på de mere tettplaserte industriavleggene.

Litt år og en dag etter det første dagangrepet av 100 amr. bombefly som fløy 400 miles for å bombe Bremen, fløy fem ganger så mange bombefly de 1207 miles til Berlin som ble bombet i fullt dagslys. Den dagen ble to navn strøket av den stadig kortere listen over flyfabrikker, og bare en av de tre divisjonene som deltok, møtte nevneverdig motstand av tyske fly. Den tyske flyvatyrken kan fremdeles bite hardt fra seg, bevars, men det er bare det at nå må den vente til en gunstig anledn ng byr seg. For deres reserver er minimale, deres styrke i frontlinjen omsider gått trett, deres tjenestedyktighet forminsket og den flyproduksjonen som skulle være 4-doblet, kan ikke engang erstatte tapene.

Det har ikke vært noen billig suksess, og seiren er ennå ikke vunnet over det tyske flyvåpnet. For oppgaven har to sider: Først må produksjonen av fly for å erstatte tap stanses, og så må den eksisterende styrken nedkjempes. Og som før nevnt gav den tyske planen en god start til due Luftwaffe fra august 1942 til juli 1943 ble luftvåpnet i vest nesten fordoblet hva kampfly angår. Og hva som var enda viktigere, i løpet av samme tidsrom var flyindustrien nådd halvveis i den planen som etter beregningen skulle 4-doblet kampflyproduksjonen innen april 1944. Men langer enn halvveis skulle tyskerne aldri komme, for i siste uke av juli 1943 angrep amr. den tyske flyproduksjonen i seks av syv dager, og i midten av august ble det rettet et alvorlig slag mot Messerschmidtproduksjonen i Regensburg. Inntil da haddetyskerne trodd at dette stedet ialfall lå utenfor rekkevidde av de allierte bombestyrker. Høstangrepene mot Marienburg, Anklam og Wiener Neustadt holdt flyproduksjonen effektivt under septembermålestokken. Første halvdelen av vinteren var det dårlig vær, så tyskerne fikk et lite pusterom, så produksjonen klarte å erstatte hullene i frontlinjen så den ble bevart intakt. Men for å klare det, måtte den gjøre dype innhugg i uerstattelige reserver.

Før bombeangrepene ble gjenopptatt i januar, var produksjonen antagelig kommet opp på det nivået den hadde nådd i juli 1943. Mens pausen hadde gjort tyskerne istand til såvidt å opprettholde den vanlige styrken i luften, var anta let av amr.bombefly blitt fordoblet. Sist i februar kom det været de allierte lenge hadde håpet på, og i løpet av fem dager ble det rettet et ødeleggende slag mot fabrikker som produserte 60% av en-motorsfly og 80% av to-motorsfly. Dermed var den tyske flyproduksjonen redusert til det nivået den hadde i 1942.

En ny fase i luftkrigen begynte. Fra mars 1944 møtte de allierte flystyrker som fløy langt inn i det indre av Tyskland, praktisk talt ingen motstand mere.

Dette var for den stor del amerikanernes innsats. I mellemtiden hadde RAF metodisk bombet sentrer for tungindustrien som kunne ha bygget opp igjen de flyfabrikker som var blitt ødelagt. Likeens skapte bombingen av Leipzig, Augsburg, Brunswick og Kassel, for ikke å nevne Berlin, Hamburg, Frankfurt, München og Stuttgart på samme tid en stor forvirring i den økonomiske enhetlige strukturen som flyindustriens presisjonsmål er avhengige av.

Kampen er endå uavgjort, men slutten kommer stadig nærmere. Det er nu mere enn ti ganger så mange amerikanske bombefly som de som gjorde sitt første angrep mot Bremen, de kan nå et hvilket som helst punkt i Tyskland, og dekket av jagerfly har de stadig utvidet sin aksjonsradius, så det nå når helt over til Berlin.

Og målet er å ødelegge den tyske luftstyrken som første skritt mot å ødelegge den tyske evnen og viljen til å fortsette vepnet motstand.

DAGLIG LIV I POLEN.

"Avisutdrag" bringer følgende artikkel.

Tre menn kom nylig til London direkte fra Polen. De hadde passert ti livsfarlige grenser og trosset tusenvis av maskingeværer. De kom til sin regjering som representanter for de politiske partiene som fremdeles er levende og aktive, såvel som for den hemmelige administrasjonen og den underjordiske armeen for å tilkjennegi folkets vilje både på de indre og ytre områdene og for å gi opplysninger om motstannsbevegelsens resultater. Hva vi her gjengir efter Göteborsg Handels -og Sjøfartstidning, er et sammendrag av den historie de hadde å fortelle.

Det er nå så almindelig at menn og kvinner bortføres på gater, kafeer og torv at man aldri vet om man noensinne skal komme hjem igjen når man går ut. Hvor mange er det ikke som har gått hjemmefra et lite ærend på et par minutter, og som aldri er vendt tilbake! Så ventes det også hver eneste kveld med største angst i alle hjem på dem som arbeider ute i byen. Portforbudet endres, ustanselig, alt efter situasjonen og okkupasjonsmaktens behag. I Varsjava måtte man en tid være inne kl.6. Vaktpostene skjøt på alle som var for sent ute, og på de uforsiktige som våget seg ut senere.

Det er vanskelig å være helt presis i en storby som Varsjava, hvor kommunikasjonsmidlene for tiden er elendige. Drosjer finnes ikke, og trikker gamle og utslitte og har en tiendedel av sin kapasitet. Dessuten er hver vogn delt på midten med en lenke. Den forreste delen som er forbehold tyskerne, er som regel halvfull. Den bakerste delen som er beregnet på polakkene, er så stuvende full at trikken nærmest ligner racerbåter

med baugen i været og akterenden dypt i vannet. Om vognen er for overbelastet, hender det at tyske oppsynsmenn stopper trikken og avkrever de overtallige passasjerene bøter på 10 zloty. For å forenkle det hele hender det ofte at folk jages bort fra plattformene med hugg og slag.

Å komme hjem fra arbeidet er altså langt fra så helt enkelt. Og selv om familien til slutt er samlet fulltallig rundt den magre krigsmiddagen, så er angsten ikke over for det. Om natten begynner politirazziaene. Alle og enhver forbereder seg på det verste, plukker sammen sine klær, sine personlige papirer og en ussel matpakke. Og så begynner den lange, lange natten. De er uendelige disse våkenettene uten lys. Elektrisitet finnes bare i figurlig betydning. Bare noen få timer i døgnet får polakkene nyte godt av strømmen. I mørket taler man med lav stemme, ber og forsøker tross alt å sove. Ved tre-tiden står man ofte opp og utnytter gasstilførslen som er noe rikeligere på denne tid av døgnet, varmer vann og lager istand morgendagens måltid for å være sikker på å få tilberedt det i det hele tatt.

Når morgenen kommer, er man lykkelig om alle er på plass, om slektninger og naboer har fått være i fred. For nettene er ofte fylt av skrekk og terror. I Krakow hendte det nylig at 3.000 mann fra Gestapo omringet flere kvartaler. Innbyggerne ble tvunget ut på gaten og måtte vente i 15 timer under vennet vakt mens husundersøkelser pågikk. 45 personer hos hvem politiet hadde funnet kompromitterende saker, ble skutt på stedet.

Det er særlig de store byene som er blitt hårdest hjemsøkt, men også en stor del av landsbygden har opplevet samme skjebne. I siste halvdel av 1943 ble bare i Krakow-distriktet 171 gårder brent og jevnet med jorden, 1.538 mennesker, menn som kvinner, drept og 2.831 personer arrestert.

De søvnløse nettene, den daglige underernæringen, det tunge fysiske arbeide som alle er tvunget til uansett alder, kjønn og helsetilstand, har forårsaket en bølge av sykdommer som får herje fritt blant en befolkning som savner de enkleste legemidler. Legene utfører et selvoppofrende arbeide og gjør det umulige for å bringe hjelp til de ulykkelige og arbeider ofte uten vederlag. Men hva hjelper mot og selvoppofrelse mot de usleste hygieniske forhold, eller rettere sagt den absolutte mangel på hygiene som det polske folk har vært nødt til å leve under helt siden okkupasjonens begynnelse?

Dette helvete utgjør det daglige liv i Polen. For de aktive medlemmer av motstandsbevegelsen gjelder det ytterligere flere konstante faremomenter. Hver og en av dem bærer bestandig på seg en dødelig gift. Heller døden enn torturen og ydmygelsene i de tyske fengslene!

Jaget og forfulgt i 5 år, ustanselig truet og under de forferdeligste lidelser har polakkene ikke sviktet. Savnende de nødvendigste ting, ofte tvunget til å leve som huleboere har de aldri gått med på noen form for "samarbeide". Deres patriotisme er slik at en Quisling aldri et øyeblikk skulle kunne blant dem.

I forventningen om sin befrielse følger de nøye med i utviklingen, - og håper.

HVORDAN SKAL DET INTERNASJONALE SAMARBEIDE ORGANISERES?

I sin bok "England spelar upp" kommer Greta Hedin også inn på diskusjonen om det internasjonale samarbeide og hvilke former det bør ta. Hun gir her en god oversikt over forskjellige synspunkter som har vært hevdet. Vi gir et kort utdrag:

Allerede før krigen var det i pasifistiske kretser i England og også utenfor dette stor interesse for federasjonsplaner. En forsiktigere linje enn federasjonen representeres av den som arbeider for et nytt Folkeforbund med utvidede oppgaver og sterke maktmidler mot angripere. En ny tanke i forbindelse med dette er opprettelsen av internasjonale faste plassermed internasjonale besetninger på strategisk viktige punkter. Man har allerede begynt å virkeliggjøre noe slikt ved at England har gitt Amerika faste plasser i Vestindien. Denne tanke har imidlertid ikke fått noen offisiell støtte. Churchill har imidlertid uttalt seg for opprettelsen av et reformert Folkeforbund.

Hvordan man enn tenker seg verdensorganisasjonen, så må alltid planene angående disse verdensenheter forbinne seg med tanken på det mer begrensede. Det gode naboskaps politikk ble en bevisst politisk holdning mellom de to kriger, bl.a.på Balkan der den viste seg meget velgjørende, og den framføres ofte som en viktig politisk grunnsetning, bl.a. av president Roosevelt. I Norden er den blitt en tradisjon. Under søkingen etter passende arbeidsområder utover den enkelte stat men mindre enn verden, har mange stanset ved verdensdelen. Europa har også utgjort en gammel kulturell enhet. Det amerikanske kontinents relative enhet virker tilbake på oppfattelsen av Europa. Denne tanken er tatt opp av Central-Europas flyktninger. Den såkalte Socialist Vanguard Group, en internasjonal ikke-kommunistisk kampgruppe, har således samlet sosialister og fagforeningsfolk til gjentatte manifestasjoner for europeisk enighet. Særlig er det innledet samarbeide mellem franske og tyske sosialister. Bak dette ligger tydelig en frykt for at Europa skal bli oppdelt i interessesfærer mellem Russland og England-Amerika. Tanken om en europeisk sammenslutning er også tatt opp av engelskmenn. I sin store tale i mars 43 skisserer Churchill en ny verdensordning garantert av de fire store makter og organisert i et nytt Nasjonenes Forbund, hvor det europeiske rådet skulle utgjøre en enhet. Tanken om en europeisk samerganisasjon møter imidlertid motstand på forskjellig hold, bl.a.fra nordmennene. I "The Myth of Europe", en artikkel i The Norseman i jan.43, vender dr.Arnold Ræstad seg mot den tanke at kontinenter uten videre skal være de mest paasende politiske enhetene. Havet forener mer enn land gjør. Dr.Ræstad har vært ivrig talsmann for planen om et forbund mellem Atlanterhavsmaktene,som tidligere har vært fremme. Denne Atlanterhavspolitikk har imidlertid ikke fått noen offisiell engelsk støtte. Den kan også muligens føre til at Europa ble oppdelt i en vestlig og en østlig interessesfære, noe England sikkert vil hindre, og som ville være til stor ulykke for Norden. Men Norge følger også en felles nordisk interesse når det vil trekke en grense mellem seg og kontinentet.En organisasjon som vil føre de nordiske statene nærmere til det europeiske kontinent enn til de anglosaksiske maktene, må alltid vekke betenkeligheter.

Overfor disse ønsker må man spørre seg selv om ikke tanken på territorialt avgrensede samarbeidsområder bør forlates, og om man ikke i stedet burde danne samarbeidsorganisasjoner for bestemte oppgaver og som dekker vekslende områder. I en brosjyre, utgitt av The Royal Institute of International Affairs 1943, "A Working Peace System", taler prof.David Mitrany overbevisende for en slik funksjonell løsning av samarbeidsproblemet. Han er bestemt imot kontinentale sammenslutninger som lett kunne føre til nye og farligere autoritære enheter. Et utviklet samarbeide av funksjonell art vil skape interesse fir fred og gjøre nasjonale grenser relativt likegyldige. Forsvaret tenker han seg ordnet regionalt uten å gå nærmere inn på spørsmålet. Rettsordningen bør opprettholdes gjennem lokale domstoler, over hvilke han tenker seg et hierarki av høyere rettsinstanser, også i regionale enheter. For vår del skulle altså en plan som Mitrany's innebære et Norden forenet i et nærmere regionalt samarbeide for visse formål, men ikke innesluttet i Europa men fritt arbeidende for forskjellige oppgaver med forskjellige folk, folkegrupper og organisasjoner, hvorved naturligvis også Europa av og til skulle vise seg som en passende arbeidsenhet. Landegrensene skulle få mindre betydning endog innen Norden, lokale enheter mere betydning. Herssynes man å se noe av en virkelig framtidstanke. Men likesom alt samarbeide blir også dette til sist avhengig av om det fins en felles moralsk grunn å stå på. Her kommer man igjen tilbake til oppdragelsesspørsmålet, tatt i videste betydning, som oppgaven å utvikle og overlevere en almenmenneskelig og moralsk tradisjon.

Det nordiske samarbeide som utviklet seg fra midten av 1800tallet og framfor alt under tiden mellem de to krigene, har vært av dette funksjonelle slaget, og det ville være dumt å forvekle dets betydning og rent ut sagt banebrytende karakter. Virkeligheten synes nu å gå videre på denne vei med store skritt. UNRRA er det mest påfallende eksemplet. Ved siden av regionale komiteer har UNRRA også komiteer for bestemte oppgaver, f.eks.finanskomiteen. Nye slike internasjonale organisasjoner forberedes. Den internasjonale arbeidsorganisasjonen, knyttet til Folkeforbundet, har som bekjent overlevet krisen, og dette har vakt stor interesse i England, og man har planer om å

skape en tilsvarende internasjonal oppdragelsesorganisasjon. Dertil kommer det internasjonale samarbeidet mellem arbeiderorganisasjoner og andre yrkesorganisasjoner, likesom ideelle sammenslutninger, framfor alt kirkene. Tyskland har gjort sitt beste for å sprenge dette internasjonale organisasjonsvesen for å få det under sin egen ledelse, men nu ser man hvordan det gjenopprettes med fastere sammenslutning enn før på engelsk grunn. De allierte vitenskapsmenn som nu er samlet i England, har sammen med britiske kolleger dannet Association of University Professors and Lecturers of The Allied Countries, under ledelse av den polske professor Glaser.

En viktig interalliert samarbeidsorganisasjon av almen karakter er London International Assembly, som gjennom sine underkomiteer har deltatt i en rapport om oppdragelse etter krigen. Sammenslutningen ble dannet 1941 på initiativ av foreningen for Folkeforbundet og omfattet 1943 Australia, Belgia, Kanada, Kina, Tsjekkoslovakia, Abessinia, det frie Frankrike, Storbritannia, Grekenland, India, Luxembourg, Nederland, Ny Zeeland, Norge, Polen, Syd-Afrika, USA, Jugoslavien. Hver stat representeres av høyst 10 stemmeberettigede medlemmer som representerer så vidt mulig forskjellige politiske og religiøse institusjoner og retninger, fagforeningene, næringene, pressen osv. Dertil har hvert land rett til å utpeke ennu 10 suppleanter og tekniske rådgivere. The Royal Institute of International Affairs som er en rent britisk institusjon, opprettholder nær kontakt med London International Assembly og er forøvrig en viktig støtte for det allierte politiske studiearbeidet.

TYSKLAND OG MEDLIDENHETSPROPAGANDAEN.

Tyskerne vil om ikke så lenge være slått, og de har allerede, likesom forrige gang, begynt sin medlidenhetspropaganda. De tyske emigranter gjør sitt beste for å overbevise verden om at det er synd på Tyskland, for å få fredsbestemmelsene så milde som mulig. Vi gir nedenfor et lite utdrag av en artikkel av den svenske journalist Johannes Wickman (Dagens Nyheter) hvor han imøtegår all misforstått og urealistisk medlidenhet med Tyskland.

"Fred og likestilling" var Hitlers parole da han ville skaffe Tyskland muligheter for å ruste til den annen verdenskrig...Det var også dette som var Stresemannregjeringens hensikt, da Tyskland gikk inn i Folkeforbundet: "Medlemmene i Folkeforbundsfelleskapet må erkjenne hverandre som likeberettiget, ikke bare i ytre henseende, men også moralsk, hvis de vil virkeliggjøre Folkeforbundets fredsmål." De makter som var blitt overfalt, skulle i likeberettigelsens navn være forpliktet til å frikjenne Tyskland for alt ansvar, og følgelig stemple fredstraktaten med dens bestemmelser om skadeserstatninger og avvepning som skjendig misbruk av en midlertidig overmakt.

Trevde år er gått siden 1914, en ny tredveårskrig hvor to tyske kriger for å erobre hegemoniet i Europa innrammer en periode av folkeforsoning som fløt av den tyske selvmedlidenhets og miskjente fredskjærlighets krokodilletårer. I virkeligheten var den ikke noe annet enn en systematisk forberedelse for det annet overfall, fordi det første var mislykket.

Der står vi nå. Stunden nærmer seg da Tyskland igjen er slått til marken og da seierherrene igjen er stillet overfor problemet om å skaffe verden fred for tyskerne. Utgangspunktet for fredsoppgjøret er de overfalne folks rett til beskyttelse mot tyske angrep, ikke tyskernes rett til med påropelse av prinsippet om statenes likestilling å skaffe seg våpen etter å ha misbrukt dem på en inhuman måte. Versaillefreden ble i virkeligheten bare en betinget dom: den ble aldri fullt gjennemført i sin vesentligste del, og ble til slutt holt og holdent annullert. Det ble igjen en verdenskrig. Tyskland er altså en tilbakefallsforbryter under skjerpende omstendigheter: en slik blanding av gemenhet og selvtilfredshet har menneskeheten aldri opplevet før. Men også seierherrene fra [illegible] belastet med misgrep under skjerpende omstendigheter. Uten deres [illegible], lettroenhet, makelighet og mangel på samhold ville ikke de [illegible] stått i spissen for

en militærmakt til 90 milliarder mark i sept.1939.

"Tyskland må reddes!" roper den fortreffelige amerikanske skribent Dorothy Thompson. Naturligvis, men Tyskland kan bare reddes av tyskerne. Redningsarbeidet kan bare baseres på deres egen tolkning av de erfaringer de har gjort av sin krigspolitikk. Lærepengen har vært alvorligere denne gang, da krigen er blitt ført inn på tysk område i en omfatning som det forenede Tyskland tidligere har vært forskånet for. Men det strekker ikke til som bremsende moment, hvis nye krigsfanatikere skulle tre fram - anstifterne av en angrepskrig regner ikke med nederlag, de går ut fra at seiren er viss til rimelig pris for angrepsstaten. Det er risiko for at det på ny kan komme en situasjon hvor det kan se ut som om en krig kunne "lønne seg". De allierte vet hva de gjør, når de angir som viktigste vilkår for at freden skal bli opprettholdt etter denne krig: fortsatt samhold mellem de seirende.

Den nødvendige forutsetning for at de skal holde sammen i forholdet til Tyskland er: De må skrive en fredstraktat som de holder det for rettferdig å opprettholde også når deres berettigede hat til tyskerne er dempet.

Eller m.a.o.: fredsbestemmelsene må i første rekke ta hensyn, ikke til Tyskland, men til de allierte. Ikke til de ufødte generasjoner i Tyskland, som Dorothy Thompson er ivrig etter å forskåne for nederlagets byrder, men til de ufødte generasjoner innenfor de overfalte folk, som lenge får bære den hardt tilkjempede seiers byrder, men som dessuten har ansvaret for at det ikke skapes en ny konjunktur for tysk krigspolitikk.

Dermed er også sagt at freden bør bli "billig" sett fra tysk synspunkt - billig i den forstånd at det tyske folk kan oppnå en levestendard som lar Tyskland innta sin plass i den økonomiske sammenheng i verden.

Elementært rettferdig er derimot Tysklands avvepning. I tre årtier har Tyskland arbeidet på å ødelegge sin medborgerlige tillit i statenes samfunn. Det har gjort det så grundig at et tysk krav om i likestillethetesn navn å få bære våpem som alle andre folk, ville være en hån mot de millioner som er blitt ofret for en tankeløs tillempning av grunnsetningen om alle folks like rettigheter...

(Utdraget er tatt fra artikkel i "Kjernen")

PROBLEMET INDIA.

(Fra Sunday Observer)

Krigen har bevirket store forandringer i India. For to år siden nektet man å forsøke en vei til å oppnå uavhengighet som det var samstemmighet om, og bitterhet og desillusjonerthet ble følgen. Mens noen så fram til nye og mere drastiske metoder til å gjøre India sterkt nok til å bli fritt ved egen hjelp, beklaget andre den forspilte sjangsen og var villig til å prøve nok engang. De politiske ledere av Kongresspartiet har vært i fengsel og har derfor ikke sagt sin mening.

Fattigdom er mere enn noensinne det som stempler India. Alle i India er i det minste enige om at en større krig mot fattigdommen er tvingende nødvendig. Først må en lindre og forhindre hungersnød, dernest øke nasjonalproduksjonen og nasjonalinntekten. En 15-årsplan for å gjennomføre dette er plutselig blitt introdusert. Planen ble forberedt av representantene for industrien i Bombay, som har vært hovedkvarter og finanskomite for Kongresspartiet. Planen tars sikte på en fordobling av nasjonalinntekten pr. hode ved en sentralisert planlegging og samordning av alle indiske hjelpekilder. Følgen av planen har vært en meget sterk politisk gjæring. Noen har sterk mistillit til "millionærforfatterne" og planens autoritære karakter, mensandre som har mistet troen på liberale og demokratiske metoder, føler seg tiltrukket. Detertypisk for situasjonen at begge typer nærer full tillit til at løftet om selvstyre for India vil bli oppfylt. Det er derfor mulig å skissere omrisset av en plan som skulle kunne ha beg gjennomføre: For det første burde diskusjonen mellom partiene gjenopptas for at en kan komme til enighet om å danne en antihungersnødfront. Denne fronten bør være svært bred og omfatte såvel Gandhi som de fengslete kongresspartimedlemmer. Dernest, hvis enighet ble oppnådd, burde regjeringsmakten overføres til provisorisk nasjonal basis. Samtidig burde det nedsettes en lovgivende forsamling med myndighet til

P R E S S E K L I P P

Den kgl norske marine har nettop overtatt en ny ubåt. Forleden ble det norske flagg heist på ubåten med en høytidelighet hvor kronprins Olav, admiral Danielsen og verftets direktør var til stede. Etterpå var kronprinsen og hans følge gjester ved en lunch, gitt av verftet. I en tale ved lunchen uttalt kronprins Olav at det nå ikke ville vare lenge før Norge er fritt.

*

Nedslaktingen av husdyr har vært alminnelig over hele Europa, og i de fleste land har det vært en synkning i antallet av buskap, en nedgang i melkemengden og et strot fall i svinehold og hønsehold. I Europa som helhet betraktet antas melkeproduksjonen å være sunket med en tredjedel.

*

Aluminiumsfabrikken i Holmestrand som ble satt ut av drift ved sabotasjekupp 27.aug. var det eneste sted i Skandinavia hvor tyskerne kunne få valset duraluminiumsplater - og denne valsingen kan ikke taes opp igjen før etter krigen. Produksjonen var på slutten oppe i loo tonn duraluminiumplater pr.måned. Fabrikken hadde stor betydning for den tyske flyproduksjon.

*

Å trekke opp rammen for en fri forfatning for India etter krigen, samt en økonomisk komisjon som skulle forandre Bombay-planen så den kan passe inn i en fri nasjonal politikk.

Kynikere ken selvfølgelig hevde at en slik enighet aldri vil bli nådd uten å bryte den vesentlige enhet som India bør være. Og der er også revolusjonære tendenser i det nåværende India og en revolusjonær situasjon. Men risiko og fare en ingen undskyldning for ikke å handle. Det faktum at en revolusjon er det eneste alternativ, er det beste og et uimotsigelig argument for et siste vågsomt forsøk i den retning som ovenfor er antydet.

Hvis tendense i ovenfor citerte artikkel er alminnelig, er det all grunn til å notere seg det omslaget som har gjort seg gjeldende i England overfor det indiske problem. Det synes å spå godt for framtiden.

R A D I O K L I P P

25/9 ble UNRRA's annet rådsmøte avsluttet. Der ble vedtatt forslag til utvidet mellemfolkelig samarbeide på mange felter. Bl.a. ble Sanitetskonvensjonen av 1926 og Sanitetskonvensjonen for Flytrafikken av 1933 revidert. UNRRA skal ove ta funksjonene til det Internasjonale Helsebyrå i Paris inntil dette igjen kan gjenoppta sitt virke som før. En av de viktigste bestemmelser i denne reviderte Sanitetskonvensjon er plikt til å rapportere om enhver sykdom som kan være farlig for andre land. Av spesiell interesse for Norge e at dette også gjelder skip i utenlandsk farvann. Direktør Lehman som snart skal slutte seg til den UNRRA-delegasjon som skal til Moskva for å drøfte problemer av gjensidig interesse, ønsket at UNRRA's råd neste gang kunne tre sammen i et av de befridde land.

*

I England blir ofte opp til loo.ooo av brevene til troppene fotografert i forminsket mål stokk så størrelsen blir som et frimerke. Dernest blir de fløyet til bestemmels estedet. Når de er ko met fram, blir brevene forstørret til opprinnelig størrelse igjen.

*

En talsmann for det amerikanske utenriksdepartement har uttalt at fra 1.okt.vil tramsporten med skip til Argentina innstilles, fordi amerikansk skipsfart først og fremst må ta hensyn til krigsoperasjonene.

*

Times her holdt en enquete om hvorvidt det er ønskelig med tvungen verneplikt etter krigen. 2/3 var for tvungen verneplikt mens 1/3 del mente at verneplikt ikke var nødvendig når Tyskland og Japan er slått.

*

Det svenske passasjerskipet Gripsholm ankom til Jersey i staten New Jersey 26/9. De hadd med 219 sårede amerikanske offiserer og soldater, som hadde vært krigsfanger i Tyskland. De er blitt utvekslet med et tilsvarende antall tyskere. Utvekslingen fant sted i Göteborg.

*

Mappe 91
Ekspl. 7 A
Dato 6.10.44.
Avd. 3A-1069/44
L.nr. 5638

Frihet og Fred

Nr.7. Motto: Tenk selv! 1944.

Og det frøste og det fridde meg frå mismod og tjon,
og det blenkte gjenom natti som med kløyvande ljon,
og det kveikte i mitt hjarta ei so tindrande von
- det norske.

*

NORSK ØKONOMISK GJENOPPBYGNING I INTERNASJONAL BELYSNING.

Utdrag av et foredrag av Knut Getz-Wold, holdt i Royal Institute of International Affairs i London.

Storbritannias og Norges økonomiske liv har et framtredende trekk felles: deres velstand og økonomiske velvære er helt avhengige av deres internasjonale forbinnelser. Verdien av Norges import pr.individ er høyere enn i noe annet land, bortsett fra New Zealand. I 1939 var importen ca.8o mill. £ og eksporten 4o mill.£. Til sammenlikning kan en tilføye at nasjonalinntekten i de senere år før krigen ble beregnet til noe over 2oo mill.pund. Skipsfarten gav i 1938 anslagsvis et nettotilskudd på ca.21 mill.£ til vår handelsbalanse overfor utlandet og dekket slik mer enn hele importoverskuddet. Den norske betalingsbalanse i de siste 6 eller 7 år før krigen viste stort overskudd, som gjorde det mulig å avbetale en tredjedel av vår nettogjeld til utlandet i denne periode.

Norsk økonomisk liv som helhet hadde en uforutsett ekspansjon i 19. årene. I 1939 var industriproduksjonsindeksen 137, sammenliknet med loo i 1930, det nærmest foregående maksimumsproduksjonsår. I den tilsvarende periode var stigningen i industriproduksjonen i Storbrit. og Irland 13% og i Tyskland 33%, mens produksjonen sank i USA.

Når jeg skal sammenfatte denne oversikt over norsk førkrigsøkonomi, vil jeg understreke to klare karakteristiske trekk: betydningen av Norges internasjonale forbinnelser og den tendens til voldsomt framskritt og ekspansjon som ligger under. Selvsagt var problemet om en restriktiv monopolkapitalisme, som er så sterkt diskutert i England, ikke ukjent i Norge. Men disse tendenser ble oppveiet av ekspansjon på andre felter. Hvis jeg skal henvise til en vanlig linje i økonomisk tankegang i Storbrit., tror jeg en kunne si at Norge, sammen med de andre nordiske land, har klart å utvikle en heldig blanding av private eller offentlige firmaer.

Under den tyske okkupasjona har den kraftige uttapping av Norges økonomiske resurser frambragt en stadig nedgang både i landets produksjonsevne og i folkets helbred og arbeidsevne.

Tyskernes utbredte virksomhet i Norge har ført til at seddelmengden og kreditten er økt meget sterkt. Okkupasjonsmyndigheten trekker hver måned et beløp på ca.l2 mill.£ - omtrent halvparten av Norges nasjonalinntekt - på en spesiell konto som Wehrmacht har i Norges Bank i Oslo. Seddelmengden er tredoblet under okkupasjonen, mens det er stor øking i bankinnskuddene. Den ved et strengt rasjoneringssystem og kontroll av pengeplaseringene og ved streng inntekts- og priskontroll har myndighetene greidd å holde prisst ig-

ningen i sjakk. Leveomkostningsindeksen steg fra 114 i april 1940 til 150 i april 1943. Lønningene er blitt stabilisert på et nivå som er lavere enn nivået før okkupasjonen i Norge. Den almindelige varemangel, prisstigninge og de lave lønningene har selvsagt ført til en sterk senkning av levestandarden. Den første og mest nærliggende oppgave etter krigen blir å skaffe og dele ut medikamenter, matvarer og klær så snart som mulig. Vi må huske på at Norge vil få høve til å gi et stort bidrag til hjelpearbeidet ikke bare i Norge men også i andre land ved å frakte varer fra de oversjøiske land til Europa. De varer som skal avhjelpe nøden, må ikke bare være ferdige varer. Visse råstoffer og redskaper til heimeproduksjon av matvarer må innføres så snart som mulig. Hvis Norge får olje og utstyr til fiskerflåten, kan de norske fiskeriene komme til å spille en stor rolle i hjelpearbeidet i Norge og i andre land også.

Jeg vil gjerne tilføye at der er muligheter for å lette varesituasjonen i Norge i den tid som vil gå fr de enkelte landsdeler blir befridd til varene kan komme fra de oversjøiske land. I Sverige har man satt fram forslag om å sende til Norge i den første tiden noe av den svenske armes store reservelager, og disse forslagene er blitt godt mottatt. P.g.a. de svære oppgaver som venter det allierte hjelpearbeidet over hele Europa, ville en slik framgangsmåte være en stor fordel både for Norge og for det interalli erte hjelpearbeidet.

Kullforsyninger er av vesentlig betydning når norsk industri skal gjenopptas. Bare 10% av hele førkrigsforbruket kom fra de norske grubene på Svalbard, som i 1941 ble helt ødelagt av de allierte av militære hensyn. Etter handelstraktaten av 1933 mellom Storbrittannia og Norge forpiktet Norge seg til å importere 70% av sitt kullforbruk fra England. Men vi må huske at den engelske kulleksport etter forrige krig sank til nesten 1/3 av førkrigsproduksjonen. Når man ser på den nåværende utvikling av produksjonen og heimeforbruket av kull i Storbritannia og tar etterkrigsbehovet i betraktning, kan manfrykte en liknende situasjon de første år etter våpenstillstanden. Da Polens og Tysklands eksportkapasitet er ytterst usikker, kan Norge få store vansker med å skaffe den nødvendige import av kull. Hvis det blir tilfelle, vil produksjonen og beskjeftigelsen bli meget lav og den økonomiske gjenoppbygningen alvorlig hindret.

I pengepolitikke n møter vi to grupper av problemer som er nær forbunne med hverandre. Det gjelder å unngå en alt for stor prisstigning og å fastsette kronens kurs i forhold til de forente nasjonens valuta. Det er grunn til å frykte at det vil bli en kamp om varer med en derav følgende prisstigning. For å beherske denne situasjon, vil det bli nødvendig å opprettholde en streng kontroll av priser, kostnader, og inntekten og også av forbruk og investering og transaksjoner med fremmed valuta. Om disse forholdsregler blir effektive, er dels et psykologisk problem som avhenger av folks reaksjon og deres syn på mulighetene for videre prisstigning osv.. I denne perioden kan det bli nødvendig å sterilidere en del av den svære seddelmengden i sperrete bank-konti og innføre midlertidige restriksjoner for disposisjon av bankinnskudd og en streng kontroll av kapitalmarkedet. Men en må være forsiktig med ikke åbruke disse midlene slik at det oppstår deflasjonsvirkninger.

Når forbunnet med pengeproblemet er de finansielle problemer. Den norske regjeringen må sikkert overta den tyske Wehrmachts konto i Norges Bank, enhver annen fremgangsmåte ville være urettferdig overfor de mennesker som sitter inne med sedler, statsobligasjoner, bankinnskudd osv. Den tilsvarende øking av Norges statsgjeld vil bli mer enn 5 ganger førkrigsgjelden og vil skape et stort problem for norsk finanspolitikk. Men statsgjelden vil-de ikke bli større enn Englands i forhold til nasjonalinntekten. Endel av okkupasjonsgjelden kan oppveies av tyske aktiva i Norge, f.eks. bygninger, eller av tyske erstatningsleveranser in natura, f.eks. kull, handelsskip, hvalkokerier og hvalbåter, men ingen av disse poster vil bli av stor betydning. Videre kan en del av gjelden bli betalt ved 100 % skatt på ødle store inntekter under okkupasjonen, ved økning av arveavgiften osv. Men med en stor nasjonalinntekt og et lavt rentenivå vil rentebyrden ikke være vanskeligere å bære i Norge enn i England. En kapitalinndargning kan være en utvei. men en

må huske på at p.g.a. de høye direkte skattene vil nettoinntekten ved en slik metode ikke bli stor.

Stabiliseringen av innenlandske og utenlandske pengeforhold i Norge etter krigen vil i stor utstrekning avhenge av betalingsbalansen og av hvor store reserver av utenlandsk valuta man har til disposisjon. En stor del av inntekten fra den norske handelsflåte (5/6 av den seiler for de allierte) blir nå brukt til å dekke den norske regjerings utgifter, som nå beløper seg til 16.000 000 f om året. De viktigste postene på budgettet er utgiftene til Norges hær, marine og flyvåpen i alliert land, betaling av renter og avdrag på statens utenlandske lån i allierte og nøytrale land, sosialt hjelpearbeid blant norske sjøfolk og underhold av norske flyktninger i Sverige. Ved siden av den utenlandske valuta som Norge får gjennem shipping disponerer den norske regjering i London over Norges Banks gullbeholdning og utenlandske tilgodehavender. Hvis det ikke inntreffer noen drastiske endringer i situasjonen, vil Norge kunne betale en stor del av den nødvendige import i gjenoppbygningsperioden med sine egne reserver; men i forhold til det enorme behov for utenlandsk valuta i denne perioden, vil reservene være utilstrekkelige. Man må huske at Norges eksport ikke kan komme i normalgang før etter lang tid p.g.a. ødeleggelsene under okkupasjonen, de ekstraordinære behov heime og fordi forbinnelsen med våre viktigste eksportmarkeder er blitt avbrutt. Norge kommer derfor å trenge utenlandske lån i dollars og eventuelt svenske kroner og Sveitserfrancs. De fond dom finnes i England vil antagelig strekke til å dekke et stort importoverskudd fra England og det britiske imperium. Da Strobrit.s stilling når det gjelder utenlandsk valuta er blitt vanskelig under krigen, vil en sannsynligvis bare i begrenset utstrekning kunne overføre fond utenfor sterlingområdet.

Norge har utstrakte internasjonale forbinnelser, og det er derfor av stor betydning for oss at det blir opprettet en internasjonal organisasjon som kan stabilisere valutaforholdene mellem de ymse land.

Videre må en slå fast at en effektiv regulering av kapitaltransaksjoner ikke er mulig hvis en ikke kontrollerer de private transaksjoner over løpende konti. En slik kontroll er imidlertid nødvendig i alle befridde land. Ikke i noe tilfelle vil en la kapitaloverføring utenfor landet få hindre gjenoppbygningsarbeidet. Den disponible utenlandske valuta bør reserveres for formål som er nødvendige for å gjennemføre en ekspansiv økonomisk politikk som i størst mulig utstrekning nytter den arbeidskraft og de andre økonomiske reserver som finnes. Denne fulle beskjeftigelsespolitikk er det første mål og en avgjørende faktor i de okkuperte land og i alle verdens land etter krigen. Hvis USA driver en lignende politikk, kan det bli mulig å oppheve alle valutarestriksjoner helt eller delvis etter en overgangsperiode på noen år. Hvis ikke, må vi beskytte oss mot den amerikanske politikks deflasjonsvirkninger.

Når Norge før krigen klarte å begrense restriksjonene på sitt handels- og valutamarked som det gjorde, skyldtes det først og fremst at avkastingen av eksportindustrien og enda mer av skipsfarten var stor nok til å dekke den store import, og til og med gjorde det mulig å avbetale 25 mill.£ på den utenlandske gjeld i de siste 7 år før krigen.

Den den norske handelsflåtes tap under krigen har vært meget store, og Norge har ikke samme muligheter for å erstatte sine tap som f.eks Storbrit. Norge vil derfor være mest interessert i en hurtig gjenoppbygning av flåten etter krigen. Vår egen skipsbygningsindustri er meget liten, og selv om den blir økt, vil den ikke kunne tilfredsstille mer enn en brøkdel av etterspørselen. I de siste 6 årene før krigen bygget Sverige ca.40% av båtene for den norske handelsflåten, så fulgte Danmark, Norge. Storbritannia, Tyskland, 8%. Et tilfredsstillende internasjonalt samarbeid på dette område kan regne med Norges støtte.

Like viktig for Norge er konkurranseforholdet på fraktmarkedet etter krigen. Norge ønsker å få så stor frihet som mulig. Det er to muligheter for den kommende utviklingen. Detinternasjonale samvirke som er nødvendig for å disponere tonnasjen og fastsette frakten i den tiden det gjelder å skaffe forsyning like etter krigen, vil enten bli fulgt aven varig ordning med internasjonale planlegginger for å løse skipsfartsproblemene, eller man

vil venne tilbake til fri konkurranse. I det første tilfelle vil Norge være interessert i et system som sikrer det den stilling som tar omsyn til den e ekspansjonsevne som norsk skipsfart har vist i internasjonal konkurranse. Norsk shipping vil ikke ha vanskelig for å hevde seg i det annet tilfelle, men Norge ville komme i en vanskelig stilling hvis s ormaktene fulgte en preferansepolitikk for sin egen skipsfart ... subsidier og annen understøttelse. Det er naturlig å tenke på USA der krigen har ført til en enorm øking i tonnasje og en veldig utvikling av skipsbygningsindustri. I denne forbinnelse må en imidlertid peke på at den relative tekniske overlegenhet i arbeidstimer pr.produksjonsenhet som USA har utviklet i de fleste viktige industrigrupper, ikke gjelder for skipsfarten. Å understøtte skipsfarten etter krigen ville derfor bli meget kostbart. Det er av vital betydning for Norge at det får lov å bygge skip i utlandet etter krigen og å leie sin handelsflåte på samme betingelser som de allierte.

I Norges tilfelle kan en vente at det vil oppstå en mere begrenset form for samvirke med andre europeiske land i en overgangsperiode. Hvis det lykkes Sverige å hevde sin nøytralitet under resten av krigen, vil produksjonskapasiteten innen industrien være meget stor. Sverige er nå et sterkt industrialisert land, den industrielle ekspansjon der i 1930årene har vært relativt større enn i noe annet land, bortsett fra Russland. P.g.a.handelsforbinnelse med Norge og den lille risiko som er forbunnet med norske pengeplaseringer kunne Sverige forsyne Norge med maskiner til gjenoppbyggingen og skaffe de nødvendige lån til disse kjøp. Framstående svenske økonomer har til og med forslått et internordisk Lend-and-Lease-system. En slik ordning ville selvsagt være av største betydning for en hurtig gjenoppbygning av norsk industri og for en øking av nasjonalinntekten.

FRA VERDENS PRESSEN

DEMOKRATISK ANSVAR.

"Den store avgjørelsen i kampen for friheten har også drevet England innover i arbeide for en bedre virkeliggjørelse av frihtens ide. Dette er ikke noe nytt, men en intensifisering av tidligere streben. I engelsk liv har alltid det tradisjonelle og det revolusjonære gått side om side."

Disse ord er hentet fra innledningskapitlet i Greta Hedins bok "England spelar upp". Gjennem hele boken merker en hvordan man i England søker å gjøre innbyggeren til ansvarsbevisste borgere. Det er den grunnleggende i ide i all oppdragelse både for barn og voksne.

De engelske skolene er et meget vesentlig ledd i landets liv. De åpenbarer i hele sin struktur det engelske mønstret for utformingen av en samfunnsenhet. Skolene har et utstrakt selvstyre, og man søker å utvikle elevenes ansvarsfølelse ved å gi dem oppgaver og ansvar i skolen. Dette er blitt ennå mere utpreget under krigen. Forfatteren nevner som eksempel en Central School i Londons East End (elever fra 11 til 15 år). Denne skolens samfunnsinnsats var imponerende. Elevene dyrket skolehaver,hadde sparekasser til fordel for forsvarsfondet, hadde "adoptert" 3 skip og korresponderte med sjøfolkene.De sendte bøker til dem og fikk små gaver igjen. Likeledes hadde de adoptert to sykehus.Hver uke hadde de innsamling av pakker til krigsfanger. Hver elev i hver klsse hadde en spesiell oppgave. I spissen for klassen stod kapteinen, - så var det kaptejnen for sport, bibliotekar osv. Hver klasse hadde en nevnd som diskuterte den sosial innsats og studiene. Skolens råd valgtes av og blant klassenevnådene. "Gjennem sitt ansvar blir de oppdradd til en livsform og en innstilling som bør gjøre dem beredt og villige tilå gi sitt bidrag til oppbyggingen etter krigen," sa skolens forstanderinne. Denne skolens arbeidsinnsats er representativ for de engelske skolene under krigen.

Men også selve undervisningen skal utvikle elevene til ansvar. I denne Central School samlet man alle elevene til studium av et annet land, for på den måten å skape forståelse og vennskap mellom folkene. De begynte med USA. Aviser, radio og fikm ble benyttet. Framstående amerikanere som oppholdt seg i England, kom og holdt foredrag. Ikke bare elevene,men også deres familier ble interessert. Etter USA kom turen til det britiske Commonwealth, så Russland og andre europeiske land.

I skolenes øverste klasser er det vanligvis diskusjoner om aktuelle problemer. Forfatteren var tilstede ved en slik diskusjon. Elevene satt ordnet som i Parlamentet, i rader langs langveggene med ansiktet mot hverandre.Det spørsmål som ble diskutert, var byplanen. I en annen skole hadd øverste klasse dannet studiegrupper om 3 aktuelle problemer: Oppdragelsen, nyplaneringen av land og by (et spørsmål som er meget diskutert i England for tiden) og et nytt Folkeforbund. Når gruppene var ferdig med sitt arbeide, skulle spørsmålene diskuteres i felleskap. - Det er ofte forskjellige organisasjoner som ordner med disse elevdiskusjonene, f.eks. Council for Education in World Citizenship (dannet 1939 av Folkeforbundsforeningen).Framstående talere blir sendt for å holde foredrag, og det kommer åltid en mengde spørsmål fra elevene. Forfatterinnen spør seg selv om den tyske ungdom ville blitt nazistisk hvis den hadde lært å stille spørsmal og å diskutere som den engelske.

Også sporten som er et vesentlig ledd i engelske skoler, skal tjene det felles formål. Den skal lære elevene "fair play" og"team spirit".

Stafford Cripps sa i 1940."Barnet må lære å forstå noe av problemet og ansvaret ved medlemskap i hjemmet, skolen, landsbyen eller byen det bor i, før det kan forstå livet i nasjonen og verden utenfor. Samtidig utvikles en ny og dypere interesse for den mindre enheten når man ser den i et større fellesskap." Dette er karakteristisk for engelsk samfunnstenkning idag. Skolene skal oppdra til lojalitet og samarbeide, men også til virkelighetskontakt og handlekraft som ikke kan utvikl s uten selvstendighet. Intet har en engelskmann vanskeligere for å tåle enn en "yes-man".

Når skolen har en så stor plass i engelsk liv, er det naturlig at den tar en stor plass i diskusjoner om samfunnsreformer. Et demokratisk nasjonalt skolesystem har vært det store samlende kravet. Workers' Educational Association formulere de første punktene i sitt skoleprogram således: 1) Hvert barn skal ha like store muligheter til å utvikle sin personlighet og sine evner slik at det kan vokse opp med sundt legeme og sund sjel, og være rede til å gi sitt fulle bidrag til samfunnet liv.2)Et alment skolesystem hvor sosiale forskjeller og privilegier ikke spiller noen rolle.

Forholdet mellom alminnelig kulturell opplæring og yrkesopplæring settes også under debatt.Sir Fred Clarke hevder at yrkesopplæringen må få sitt perspektiv ved å sees i sin vitenskapelige sa menheng og gjennem å settes i forhold til samfunnslivet som helhet og forbinnes med driften til selvstendig produksjon. En må innføre den humanistiske kulturtradisjon gjennem studier av historie og litteratur. Utdannelsen må på engang konsentreres om det nære og settes inn i sin store sammenheng. I fagforeningenes program heter det: "Det er absolutt tvingende nødvendig at unge mennesker blir skikket til å bli nyttige medborgere i et fritt demokrati. Ingen teknisk utdannelse kan gjøre dem til det." - Den rene yrkesopplæringen bør ikke begynne før ved 15-16 års alderen. Som Sir Richard Livingstone sier: "Kunnskap er viktig, ennu viktigere en kunsten å anvende dem. Men viktigst av alt er hva et menneske tror, hva det anser som godt og dårlig, om det har klare verdier og målestokk og er beredt til å leve etter den. Som Platon sier. det viktigste studium er studiet av hva mennesket burde være og hvordan det burde leve."

Når elevene slutter skolen, holdes "school leaving conferences" hvor hver elev drøfte sin framtid med en komite bestående av skolens leder, representanter for ungdomsarbeidsformidlingen, Care Committee(komite som sørger for kontakt mellom hjem og skole og som tar ansvar for barna opp til

18 års alderen), og andre ansvarlige. Ungdomsarbeidsformidlingen har gjort meget for å hindre "dead end jobs" (stillinger uten framtid). Foruten å hjelpe til med valg av livsstillingen og ansettelse, anbefaler komiteen også de unge å være med i en klubb. Klubben er et typisk engelsk samfunnsfenomen. De fleste steder fins ungdomscentra med klubber av forskjellig slag. Selvstyre er et vesentlig trekk i klubbenes liv. Klubbenes betydning ligger i at de skaper nye interesser og nye utviklingsmuligheter og blir en praktisk medborgerskole. - Diskusjonsklubbene behandler aktuelle spørsmål, som f.eks. årsakene til krigen, pressen, o.l. Der er ingen meningstvang, men medlemmene blir alltid innprentet at når de framsetter en mening, må de også kunne forsvare den. Ungdomsråd, sammensatt av representanter for forskjellige klubber og ungdomscentra, har holdt større møter og diskusjoner, svarende til de før omtalte elevdiskusjonene. Også her sitter medlemmene ordnet som i Parlamentet, med lederne på "regjeringsbenken". En god skole for framtidige borgere i et demokratisk samfunn!

Enhver obligatorisk tilslutning til ungdomsklubbene avvises. Man skal ikke lære de unge å akseptere direktiver ovenfra, men gjøre dem til aktive medarbeidere i et fritt samfunn.

Men det er ikke bare ungdommen som har klubber. Forfatteren var tilstede ved et møte i "Women's Institute" i en liten landsby. Her møttes kvinner fra alle samfunnslag på en naturlig og selvfølgelig måte. Man diskuterte Beveridgeplanen. Forslag ble notert og oversendt til høyere instanser. - Women's Institute har betydd meget for fornyelsen av landsbyenes liv. En av dens oppgaver er å danne "medborgercentra" i landsbyene. Disse blir det naturlige samlingssted. Her finnes en rekke klubber hvor man kan dyrke sine interesser og som samtidig kaller til aktivt fellesskap. (Sml. vår tidligere artikkel om Killingworth Booth - landsbyparlamentet). - Medborgercentra finnes også i byene, og har kanskje ikke særlig stor betydning i de forstedene hvor befolkningen er blitt overført fra slummen. Det har fått dem til å føle seg hjemme på det nye sted, og gitt dem en følelse av ansvar.

Et viktig ledd i den demokratiske oppdragelse er undervisningen i hæren. Mottoet er at soldatene skal vite hva de kjemper for. Minst en gang i uken skal plutonsjefen innlede en diskusjon med sine menn om et aktuelt emne. Ikke så i de kvinnelige militære avdelinger. Grunnlaget gis gjennem en rekke brosjyrer, utgitt av Army Bureau of Current Affairs. Denne undervisningen skal opprettholde en levende forbindelse mellem soldaten og det demokrati han kjemper for. Soldaten skal komme tilbake ikke dårligere, men bedre rustet til å ta opp sine plikter som borger. Også brandvernet og civilforsvaret har sine diskusjonesgrupper. De er ikke framkommet ved et påbud, de er vokset fram spontant.

All utdannelse tar sikte på å utvikle mennesket, det engelske samfunnsmennesket. Markhamrapporten 1942 sier: "Det store problem som samfunnet har å løse, er i en sterkt mekanisert verden å bevare individets verdi og frihet innen rammen av staten. Man må finne middelveien så organisasjon og individualitet kan gå hånd i hånd." Denne middelveien har engelskmennene funnet, sier Greta Medin. "En engelskmann kan med selvforglemmende trofasthet gå opp i en anonym og begrenset oppgave og innordne seg på sin plass, samtidig som han gjennem dette er medarbeider og medansvarlig i en verdensomspennende sammenheng. Å kunne forene dette med uavhengighet og kamp mellem mennesker og retninger har vært den store hemmelighet i engelsk liv."

KRIGSFORBRYTELSER.
Moralske, politiske og rettslige problemer.
Fra "The Round Table".

Det blir ualminnelig vanskelig å løse spørsmålene om avstraffing av krigsforbryterne. Stort sett er en enig at straffen må komme når krigen er slutt, men en er ikke på det rene med hvilke praktiske skritt en skal ta for å få satt bestemmelsene om straff ut i livet. Hvem skal straffes, hvilke lover skal hevdes? Hva slags domstoler skal behandle sakene? Vi står overfor komplisserte moralske, rettslige og politiske problemer. Det mest konkrete er vel det rettslige arparat, men det er de politiske og moralske synspunktene

det blir vanskeligst å greie ut. Loven er et apparat ved hvilket forskjellige mål kan nås, men hvis målene ikke er klare og sikre, så kan ikke rettsapparatet arbeide tilfredsstillende. Dette har spesiell gyldighet når det gjelder krigsforbrytelser. En skal nytte den nå gjeldende lov samtidig som en skal forsøke å arbeide mot et bedre internasjonalt samfunn. En skal for forsøke å få fortiden og framtiden til å møtes, derfor blir løsningen så vanskelig og innviklet, særlig sett fra det moralske synspunkt.

Det moralske problemet.

"Hvem er direkte ansvarlig for f.eks. tyskerne angrep på Polen eller japanernes angrep på Pearl Harbour? Svaret forekommer en i første omgang så opplagt at en nesten synes det er unødvendig å svare, men ved nøyere undersøkelse viser det seg at det ikke er så lett allikevel. - Nøytralitetsdoktrinen er i virkeligheten ikke annet enn en stilltiende erkjennelse av at det ikke er mulig å bestemme om en stat gjorde rett eller urett i å angripe en annen. Folkeforbundet har forsøkt å endre dette synspunktet. Men det gjelder bare medlemstatene, og bestemmelsene er dertil gitt i en utilstrekkelig form. - Idag er en stort sett enig i å betrakte framtidige angrepskriger som moralsk uforsvarlige. Men om dette ikke var tilfelle i 1939, hvordan kan man da egentlig straffe de angripende makter? Ut fra dette mener mange at den såkalte krigsforbrytelse som ligger i å ha ført klart krig, bør betraktes som en rent politisk sak, og ikke blandes sammen med forbrytelser som er begått under selve krigen.

De som er for straff, mener at de som er ansvarlige for krigen skal straffes nå, - hvis ikke vil den internasjonale moralen ikke kunne utvikles i framtiden, mens de som er mot straff mener at det ikke er rettferdig å straffe et menneske for en handling som, da den ble utført, ikke ble betraktet som moralsk uriktig, og at en slik straff bare vil resultere i at han blir martyr.

Et annet problem er om en soldat må adlyde en ordre med absolutt lydighet? Mange mener at det er hans plikt, selv om ordrene er aldri så vanvittige. Andre mener at soldaten skal nekte å adlyde ordren når han forstår at den absolutt strider mot det som er rett, og videre at ingenting kan undskylde ham om han er med på en slik ordre. Selv ikke trussel om dødsstraff må få ham til det. Lord Coleridge sier: "Å beskytte sitt eget liv er generelt sett en plikt, men det kan være den reneste og høyeste plikt også å ofre livet. Krigen er full av eksempler på at en mannsplikt kan være ikke å leve, men å dø."

Det er selvfølgelig vanskelig å ta en avgjørelse i slike tilfeller. Men har så de forente nasjoner moralsk plikt til å straffe krigsforbrytere, eller bør vi tilgi våre fiender? Sannsynligvis er alle enig i at straff må anvendes om den er av reformerende karakter. Bør en skyte en krigsforbryter for å skremme andre fra å begå samme forbrytelse engang i fremtiden? Skal en gjengjelde ondt med godt eller hevde øye for øye, tann for tann? Er det rettferdig å straffe forbryteren om straffen hverken er til gode for ham selv eller andre? Kant sa ja. Det er vår moralske plikt å skyte en morder om vi aldri så meget vet at verden skal forgå imorgen. I de siste årene er det kommet opp en sterk opposisjon mot denne teorien, mange tror at gjengjeldelsestanken er uansvarlig. Dette problemet er vanskelig når det gjelder krigsforbrytelsene. På den ene siden er det nødvendig å demme opp mot hevnen og hatet, men på den annen side er det viktig at folkets krav på rettferdighet ikke blir skuffet. En må huske på at selv om det kan være en moralsk plikt å tilgi dem som har gjort en selv vondt, har en ikke noe med å tilgi dem som har gjort andre vondt. Dette må de ikke-okkuperte landene som England og amerika tenke på efter krigen.

De politiskeproblemene.

De politiskeproblemene er ikke mindre vanskelige å løse enn de moralske, men heldigvis forekommer de ikke i slik mengde. Vi har spørsmålet om krigsforbryterne kan straffes slik at de ikke blir martyrer. Slike saker krever den største varsomhet og forsiktighet. Hva bør være hovednensikten med disse rettsforfølgelsene? Skal den bevise for anklagedes landsmenn at han er rettferdig dømt, eller skal den bevise for anklagedes ofre at han er blitt tilstrekkelig straffet? Velger vi det første alternativet, vil avgjørelsen bli overlatt an nøytral domstol, velger vi det siste, faller avgjørelsen i

mer hårdhendte folks hender,nemlig de stedlige domstoler, slik som f.eks. ved Krakov-prosessen.Det kan i denne forbinnelse kanskje være av interesse å se på hva to kjente engelske politikere ,nemlig Lord Cecil og Lord Vansi tart,mener om dette problemet. Den første mener at rettergangen skal foregå i selve Tyskland,slik at tyskerne selv får se at de blir rettferdig behandlet,men den siste mener de bør holdes i de befridde landene,slik at ofrene selv kan sørge for at forbryterne blir tilstrekkelig straffet. - Man kan her ikke være forsiktig nok.

Før en overlater den konkrete rettslige behandlingsmåte til juristene, bør både de politiske og moralske problemene være løst.

De rettslige problemene.

Da Clemenceau holdt åpningstalen som president ved Versailles-konferansen i 1919,sa han bl.a.."for det første skal vi straffe dem som har ansvaret for denne krigen,og for det annet skal vi straffe dem som har begått forbrytelser under selve krigen."Disse to punktene bør behandles hver for seg,men heldigvis er de blitt blandet sammen i folks bevissthet.

De er tvilsomt om de som har framkalt krigen kan dømmes for noen bestemt forbrytelse.Ingenland har slike forbrytelser med i lovbøkene.Den internasjonale lovgivningen betrakter regjeringene som statsansvarlige og kan vanskelig dømme enkeltindivider.Det ville oppstå ganske store vanskeligheter om f.eks.slike som von Ribbentrop,Gøbbels eller Hitler selv skulle dømmes på dette tidspunkt.Hvilke eksakte forbrytelser har de begått?De må straffes etter en spesiell politisk statsakt,da den almindelige juridiske prosessmåte ikke kan brukes på dem. Det var det som skjedde med Napoleon.Han ble dømt direkte etter etter en statsakt og forvist til St.Helena.Det er ingen grunn til at ikke også de menn som har bevist at de er en fare for civilisasjonen og verdens sikkerhet,må forvises og fjernes,iallfall for en tid...Men det betyr ikke at vi skal godkjenne den første den beste framgangsmåte.

Clemenceaus annet punkt var avstraffelsen av de forbrytelser som er begått under selve krigen.Disse kan betraktes som rene forbrytelserfordi de har krenket spesielle lovmessige former,og de kan dømmes ved eksisterende lov. Internasjonal lovgivning. Vi kan nevne den fjerde konvensjonene av 1864,1906 og 1929,haagerkonvensjonene av 1899 og 1907, og den internasjonale konvensjon av 1929 som gir bestemmelser om behandlingen av krigsfanger.I disse er det satt opp bestemte regeler angående krigføringen,og de pålegger de kjempende parter disse restriksjoner.Det er forbudt å drepe civilpersoner og fanger,anvendelsen av tvungen arbeidskraft er innskrenket og plyndring anses for ulovlig befikk.Den internasjonale lovgivningen fortyr altså slike handlinger,men der er to vanskeligheter i veien.Den første er at den internasjonale lovgivningen ikke befatter seg med regjeringene som et hele og ikke med enkeltindividene. Å anklage en person foran en internasjonal domstol vil derfor innebære en radikal avvikelse fra godkjent praksis.Den andre vanskelighet er at det ikke eksisterer noe rettslig apparat for slike saker.Men her finns den utveien at man stiller forbryteren for de staters domstoler, hvor forbrytelsene er begått,men det er delte meninger også her.Lord Atkin sier at "invasjonstropper ikke kommer inn under det invaderte lands lover,men tvertimot.De skylder det ingen troskap og mottar heller ingen beskyttelse.." Men dette synet skiller seg fra det som de franske domstoler tok etter forrige krig,nemlig at de hadde rett til å dømme i alle tilfeller der tyske soldater hadde begått forbrytelser under okkupasjonen av Nord-Frankrike.

Mange mener at det vil bli nødvendig å opprette internasjonale domstoler i tretilfeller.For det første der andre lands nasjonalitet er blitt krenket i selve Tyskland.For det annet der et menneske har begått forbrytelser i mange forskjellige land og der alle disse krever å få dømme ham.Og for det tredje der hvor overgrep er begått mot tyske borgere i selve Tyskland, som f.eks.mot jødene,mot medlemmer av kommunistpartiet og mot en del medlemmer av den romersk-katolske kirken.

Hitler.

Det kan være interessant å se litt på hva slags legal posisjon Hitler kunne få etter krigen? Har han begått bestemte forbrytelser og kan han dømmes for dem? En kan kalle ham for morder,-han har gitt særskilt ordre om å drepe et større antall civilpersoner.Han er også direkte årsak til så mange forbrytelser,deriblant transporteringen av polske kvinner til Tyskland.Angående

en eventuell rettergang mot ham, er det hans spørsmål om han ikke kan appalere til den internasjonale lovgivning,som sier at en statsleder aldri kan gjøres rettslig ansvarlig, og således gir ham denne frihet for forpliktelser som delvis er bygget på vennskap - forhold landene imellem, kan ikke idag anvendes til å beskytte en avsatt statsleder. Selv ikke en nasjonal lovgivning fritar en statsleder for rettslig forfølgnig etter at han er blitt fjernet fra sin stilling.

Konklusjon.

Selv omdet å skulle anklage krigsforbryterne innebærer at en må ta ovennevnte problemer i betraktning, betyr ikke dette at spørsmålet er uløselig. Og da disse forbryterne må og skal straffes, er det de forente nasjoners plikt å påse at dette blir gjort.

THE LAST ENEMY.

I en avkrigens mest skattede bøker, The Last Enemy,har en ung, nå fallen flyver skildret den indre utviklingen som krigen har ført ham selv, en radikal Oxfordstudent igjennm. Richard Hillary var sportsmann og estetisk interessert. Først blir krigen for ham en vei til intensifisert personlig opplevelse. Han venter at han som jaktflyver skal få erfare en konsentrasjon av glede,frykt og henførelse so det ikke skulle være mulig for ham å nå på annen måte, og han blir ikke skuffet. Han vil også vise at den individualistiske ungdommen kan måle seg med den tvangsopptrostrede tyske. Han slåss for å få vokse i fred og han avskyr patriotisme. Men hos sin beundrede kamerat, torygodseiersønnen Peter Pease, finner han en annen holdning som han gjør narr av, men som allikevel gjør inntrykk på ham. "I en tid da det er vulgært å elske sitt land, arkaisk å elske Gud og sentimentalt å elske mennesketheten, gjør du nettopp dette ting," konstaterer han gjennom de om sin venn. For Peter Pease er livet til sist et spørsmål om samvittighet, om godt og ondt. At den som synder gjør urett, ikke bare mot andre, men også mot seg selv, er det moralske grunnlaktum på hvilket han vil bygge opp en bedre verden. Peter Pease faller,andre kamerater faller. Som et omkved kommer det igjen:"Fra denne flyvning savnes Broody Benson,--- fra denne flyvning savnes Larry Cunningham,--- Fra denne flyvning---" Selv kjemper Hillary med i The Battle of Britain . "Dette er hva jeg har ventet på nesten et år og jeg har ikke tatt feil. Om jeg kjente noe så var det en følelse av lettelse. . Vi hadde liten tid til å tenke og hverdag brakte ny strid. Ingen tenkte på framtiden. Følelsen av dagen gav tilstrekkelig innhold til den. Om natten skrudde man bevissstheten av som det elektriske lyset."

Så styrter han i Nordsjøen og blir fisket opp med forbrent ansikt og ødelagte hender. Et langt sykehusopphold og mange operasjoner lar ham få se alle krigen sider. En tilsynelatende uvesentlig hendelse, møtet med en døende arbeiderkvinne som han har hjulpet til med å dra ut under en raid i London, gir ham så et lenge forberedt åndelig sjokk og rysterhele hans gamle livssyn. Som i en åpenbarelse ser han det Ondes makt hvis eksistens han ikke før hadde merket. Han kjenner hos seg selv, han ser seg som han er med sin hårde og selvglade arroganse. Dette var hva Peter hadde forutsagt skulle hende ham. Fortvilet søker han til minnet om de døde kameratene som han ikke har kunnet sørge over som han burde, og til fellesskapet med de levende som han har isolert seg fra. Han vil skrive sin bok til kameratenes minne, selv den siste gjenlevende sin krets. "Jeg vil skrive for dem og med dem, de skal være ved min side, Og til hvem skal jeg tilegne denne bok, til hvem skal jeg tale når jeg beretter om disse menn? Til Menneskeheten, for Mennskeheten må bli publikum for hver bok. Ja, den foraktede menneskeheten som jeg har dradd til felts mot og gjenet med nå rjeg talte med Peter."

Hen skrev boken ferdig under en reise under en reise da han hadde et oppdrag i Amerika. Siden gikk han igjen ut som frivillig. Det skjedde etter indre kamp. Hans forstand sa ham at han gikk til sin død. Han var meget handicapped av sin invaliditet, hadde ingen styrke i hendene, et kunstig øyelokk gjorde at øyet iblant sviktet ham, han fikk voldsom hodepine og ble syk av høyden.

"en et uimotståelig instikt drev ham. "Jeg kjenner at jeg kommer tilbake," skrev han i et brev i oktober 1942. Den kan er naturligvis redd for å synes heroisk. "Jeg kjenner meg som en Hollywoods gangsterhelt som frivillig går tilbake til fengslet og hører dets porter slå igjen bak seg for siste gang." Selve flyvningen har vel lokket ham, han har i et brev i juni 1942 forsøkt å klargjøre dets moralske verdi. "Det er noe, en kunnskap, uforstått om du vil, som bare kan fødes av den foroinnelse av ydmykhet og den høyeste selvtillit som hver stridsflyver kjenner. Ønskje det til sist er dette, hver menneskelig skapning er nærmere det usynlige enn en organisasjon er, men so organisasjon gir flyet mer rom for den menneskelige skapningen enn noen annen." Han forklarer også at et ikke offentliggjort skrift av T.E.Lawrence "The Mint" hvor denne beskriver sin første tid ved flyet, har sterkt bestemt ham. Lawrence hadde blant flyverne funnet et slags kameratskap og en lykke so han tidligere hadde savnet. Det er dette som også Hillary søker. Veien tilbake er tydelig et nytt skritt på den vei til menneskeheten som hans moralske krise førte ham inn på. Han ble ikke lett. Han følte seg som en fremmed blant de nye kameretene, andre menn enn Oxfords flyvende "undergraduates", og i begynnelsen tror han at han i det nye miljøet finner bare maskiner, ikke mennesker, men litt etter litt får han en menneskelig kontakt. I et brev 3/12 43 gir han en skildring fra messen: "De er i allfall menneskelige tilsist. Jeg kjenner en ny-gammel varme gjennemstrømme meg, drikken begynner allerede å virke. Jeg tar opp en avis - Beveridgerapporten? Å, den fyren tenker på After the War - hva bryr vi oss om After the War, vi kommer iallfall til å være døde. Vi går inn til middage og etterpå samles vi rundt ilden, bestiller øl, mer øl, og taler om tjenesten. Tiden går, har jeg det kjedelig? Litt, men ikke litt, for imorgen skal jeg opp igjen." Tvilen om at den menneskelige samhørigheten finns der, er ennå ikke borte, men han må forjage den. "Det var derfor jeg vendte tilbake." I begynnelsen av januar 1943 styrtet han, 23 år gammel, og ble brent ihjel. Etter hva han ønsket ble han ennå en gang brent, og asken strødd ut i havet. "Som den ytterste flende blir dødens tilintetgjort."

PRESSE KLIPP

En norsk utstilling ble nylig åpnet i det kjente firmaet Wanamakers i New York, og kronprinsesse Märtha overvar åpningen. Åpningssalen var dekorert med USA's og Norges flagg og med malerier med norske motiver.

*

Vakker gave til Kong Håkons fond. Islands berømte billedhugger, Einar Jonsson, som modellerte den statuette av Ingolfstatuen som nordmenn og venner av Norge på Island hadde besluttet å sende Norges konge i anledning av hans 70-årsdag, h har bedt legasjonen i Reykjavik om å overføre hans honorar i sin helhet til Kong Håkon 7 Jubilæums Hjelpefond.

*

Lord Munster om Indias matforsyning. Indias befolkning øker med ca. 5.000.000 om året, mens dets matproduksjon neppe ikke øker i det hele tatt. Den engelske regjering arbeider for tiden på en plan for å øke produksjonen med omkring 50% i de neste 10 år, og 100% i de neste 15 år.

*

Generalmajor Miles Graham heter en av Montgomerys generaler. Han er en meget betrodd mann idet han er sjef for Montgomerys forsyninger både hva angår britiske, kanadiske og amerikanske styrker. Generalmajor Graham har spesiell tilknytning til Norge. Han har en utstrakt norsk vennekrets og et intimt kjennskap til Norge.

*

Mappe 91 8 A
Ekspl. 1944
Dato
Avd. 3A 1171/44
L.nr. 5738

Frihet og Fred

Nr.8. Motto. Tenk selv! 1944.

Sandt er det sagt,
at Vilje er Magt,
såsandt den er sund og sterk.
Vil som en Mand
så er du en Mand
og magter et Manddoms-Verk.

Vil som en Træl,
så er du en Træl,
der er ingen anden Råd.
Vil som en Hund,
så er du en Hund
og passer til Hunde-Dåd.

Vil du dit Flag,
så heis det idag,
og dermed dit Flagget dit.
Vil du dit Land
og vil det som Mand,
så har du det frelst og frit.

Sivle.

*

"Fri litterær serie" har utgitt en novelle av pseudonymet Carsten Frogner: "Mareritt". Forfatteren drømmer at han overværer en samtale mellem to Gestapomenn på Victoria Terrasse, hvor den ene forklarer den annen hvordan Tyskland skal vinne selv om det taper krigen, - det skal vinne ved å splitte og ødelegge den demokratiske verden. Framstillingen av hvordan han vil ødelegge samholdet i Norge kan gi stoff til ettertanke. Vi gjengir et utdrag.

"Vi skal ikke etterlate oss det norske folk sterkt og samlet, vi skal etterlate oss angst, uro, tvil, mistanke, mistenksomhet..

Til å begynne med regnet jeg med kommunistene. Jeg forsøkte å komme i kontakt med dem. Men de er mistenksomme. Jeg hadde tenkt at briterne skulle finne et Norge i kommunistrevolusjon når de kom med befrielsen sin. Men nei. De norske kommunistene er av samme stupide slag som resten av folket. Besatt av denne patologiske lojalitet som gjør skandinaver så hepløse å arbeide med. De viste aldri noe tegn til å ville fremme sine egne planer, de tok den hemmelige avtalen om samarbeide mellem alle partier helt alvorlig. Nåvel. Vår politiske skole kjenner finere og mer kompliserte metoder. Vi må rokke likevekten i dette folket. Rokke den i den enkelte menneskes sinn. Splitte hver familie. Og sikkerheten, framtidstroen, godviljen, håpene, hele den moralske og åndelige balanse. Jeg har satt ut tusenvis av rykter. Fått sikalre gode nordmenn til å bringe sladderen videre. Jeg har sådd millioner av mistanker. Bare vent, snart skal De se fruktene av min virksomhet. Tilliten skal bryte sammen som korthus. Alle skal mistenke hverandre og mistenkeliggjøre hverandre . De skal hate emigrantene i Sverige og England. De skal lukte angivere blant sine beste folk. De skal tvile på at befrielsen vil bety fred og gjenreisning, velstand og lykke. Nei, her skal ikke bli noen gjenreisning i det hele tatt. Her skal bli innbyrdes kiv og strid inntil partibyråkratiet tar makten og begynner å regjere, og da skal det norske folk sovne på nytt. Og da først når de har lullet seg inn, skal vår nye fremtekalon-